



เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการบริหารในภาคเอกชน

จัดทำโดย ว่าที่ ร.อ. วิชัย กุลวุฒิวิลาศ
รหัส ๖๔๐๙๓๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการบริหารในภาคเอกชน

๑. บทนำ

หลักประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ถูกหยิบยกมากในระดับสากลว่าเป็นการปกครองโดยประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอธิปไตย ซึ่งมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณเมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา^๑ โดยมีสภาประชาชน (The general assembly of citizens or ecclesia) โดยเลือกสมาชิกสภาจากราษฎรชายที่อายุ ๒๐ ปีขึ้นไป ทำหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร^๒ ทั้งนี้สภาประชาชนดังกล่าวเทียบได้กับรัฐสภาที่ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติที่คอยถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ซึ่งปัจจุบันพบว่า การปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบที่หลายประเทศทั่วโลกให้การยอมรับและนำไปใช้เป็นหลักการปกครองประเทศ

ทั้งนี้ หลักประชาธิปไตยในความเข้าใจของคนส่วนใหญ่แล้ว จะนึกถึงระบอบการปกครองประเทศเสียส่วนใหญ่ หลักการที่สำคัญของรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยคือ การปกครองโดยเสียงข้างมาก และคุ้มครองเสียงข้างน้อยผ่านการรับฟังเหตุผล เพราะประสงค์ที่จะใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมือง จึงเป็นระบอบที่ใช้หลักเหตุผลในการปกครองประเทศ

แต่อย่างไรก็ตาม แม้หลักประชาธิปไตยจะถือกำเนิดมาจากรูปแบบการปกครองรัฐ หากพิจารณาในทางบริหารองค์กรจะพบได้ว่าเป็นรูปแบบการบริหารองค์กรอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้ทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชนก็ตาม ซึ่งองค์กรใดนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตน จะนับได้ว่าองค์กรนั้นเป็นองค์กรที่มีการนำหลักเหตุผลมาใช้บริหารจัดการตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาถึงภาคเอกชนในประเทศไทยจะพบว่ามี การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในองค์กรแทบจะทุกองค์กร โดยเห็นได้จากตัวบทกฎหมายที่มีการบัญญัติให้ภาคเอกชนที่เป็นรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทจำกัดมหาชน ล้วนแล้วมีบทบัญญัติเรื่องการถือหุ้นในองค์กร การถือหุ้นดังกล่าวเปรียบเสมือนผู้ถือหุ้นคือสมาชิกสภาประชาชน การประชุมเพื่อวางแผนการบริหารองค์กรวางแผนการตลาด หรือแม้แต่การบริหารทรัพยากรบุคคล เทียบกับเป็นการประชุมสภาประชาชนที่คอยกำหนดกฎเกณฑ์ ออกกฎหมาย ให้ประชาชนในรัฐถือปฏิบัติ รวมถึงการตรวจสอบการบริหารจัดการของผู้บริหาร เสมือนเป็นการทำงานของสภาประชาชนหรือฝ่ายนิติบัญญัตินั่นเอง

๒. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ หลักการแบ่งแยกอำนาจ

หลักการแบ่งแยกอำนาจเกิดมาจากแนวคิดที่ไม่ต้องการให้อำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพราะถ้าบุคคลหรือองค์กรใดนั้นได้ผูกขาดอำนาจไว้โดยไม่มีองค์กรใดมา

^๑ นิยม รัฐอมฤต, การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ, ๖.

^๒ จักร์ พันธุ์ชูเพชร, รัฐศาสตร์, ๑๒๒.

ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจก็อาจเกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งจะทำให้ผู้อยู่ใต้การปกครองถูกกดขี่^๓ โดยมีนักคิดคนสำคัญในเรื่องนี้คือมองเตสกีเออนักทฤษฎีสังคมและนักคิดทางการเมืองชาวฝรั่งเศส^๔

มองเตสกีเออ ได้เสนอว่ารูปแบบอำนาจของรัฐออกเป็นสองแบบคืออำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารรัฐกิจ ซึ่งอำนาจบริหารรัฐกิจประกอบด้วยอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ โดยแต่ละอำนาจควรเป็นอิสระและแยกออกจากกัน ทำให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งไม่สามารถก้าวก่ายอีกสองอำนาจที่เหลือหรือรวมกันเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จ^๕ โดยมีรายละเอียดดังนี้^๖

๒.๑.๑ รัฐมีอำนาจออกกฎหมายมาบังคับใช้กับการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไป อำนาจในการออกกฎหมาย การแก้กฎหมาย และการยกเลิกกฎหมายนั้นคืออำนาจนิติบัญญัติ

๒.๑.๒ รัฐมีอำนาจในการดูแลความปลอดภัยภายในและภายนอกประเทศ และใช้กำลังเพื่อให้ประชาชนเคารพกฎหมาย ซึ่งเป็นภารกิจของ อำนาจบริหาร

๒.๑.๓ รัฐจำเป็นต้องจัดให้มีการลงโทษบุคคลเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย และจัดให้มีการพิพากษาวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างเอกชนที่อยู่ภายใต้กฎหมาย อำนาจนี้คืออำนาจตุลาการ

๒.๒ สัญญาประชาคม

แนวคิดสัญญาประชาคมเป็นแนวคิดที่ต้องการแสดงให้เห็นว่ารัฐมีที่มาหรือก่อกำเนิดจากพันธสัญญาระหว่างคนในสังคม โดยพันธสัญญาดังกล่าวได้กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ โดยมีนักคิดที่สำคัญคือ Thomas Hobbes ซึ่งมองว่าสภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นเปรียบเสมือนหมาป่าที่จะต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเองโดยธรรมชาติของตัวเอง ดังเช่นหมาป่าที่ออกล่าเหยื่อ ดังนั้น มนุษย์จึงมีสัญชาตญาณที่เห็นแก่ตัวและโหดร้าย ต่างไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน จึงทำให้มนุษย์เสมือนตกอยู่ในสงครามระหว่างกัน สภาวะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ต่างทำตามความต้องการของตัวเองเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต การที่มนุษย์ทุกคนสามารถกระทำการดังกล่าวได้นั้นก็เพราะว่ามนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน^๗

แต่อย่างไรก็ตาม ความเท่าเทียมดังกล่าวนี้มาพามาด้วยความยุ่งยาก และก่อให้เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน เพราะว่าทุกคนต่างคิดว่าตนเองมีความเท่าเทียมกัน จึงเกิดการแก่งแย่งกัน ต่างแสวงหาวิถีทางเพื่อให้ตัวเองสมหวังด้วยการเอาชนะอีกฝ่าย จึงทำให้เกิดการพิพาท และส่งผลต่อความมั่นคง ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิต อันเป็นสภาวะตามธรรมชาติที่ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ มาควบคุม^๘ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงสภาวะการดังกล่าว ทุก ๆ คนในประชาคมจึงต้องก่อพันธสัญญาขึ้นมาเพื่อยับยั้งซึ่งกันและกันเพื่อให้มีสันติภาพเกิดขึ้น คือทุกคนต้องสละเสรีภาพส่วนที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น เสรีภาพส่วนที่สละนี้จะมีค่าเท่ากับสิทธิของตนที่จะไม่ถูกผู้อื่นละเมิด ดังนั้น การรักษาสิทธิ

^๓ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, ๑๐๒.

^๔ <https://th.wikipedia.org/wiki/วันที่ค้นข้อมูล> ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน

^๖ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, ๑๐๕ - ๑๐๖.

^๗ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, ๗๕ - ๗๖.

^๘ ปรีชา ช่างขวัญยืน, รัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง, น. ๑๒๕, อ้างใน เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, ๗๖ -๗๗.

ดังกล่าวของทุกคนจึงต้องรวมกันเพื่อจะรักษาสีทิวของทุกคนผ่านรัฐ ผู้ที่ละเมิดสีทิวของผู้อื่นต้องถูกลงโทษโดยรัฐ^๙

๒.๓ หลักนิติธรรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมาย “หลักนิติธรรม” ว่าหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน^{๑๐}

หลักนิติธรรม จึงเป็นกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดว่าบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ตลอดจนรัฐบาลและสถาบันทุกสถาบันในชาติจำต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ เมื่อหลักนิติธรรมมีผลบังคับใช้กฎหมายทั้งหมดที่ได้ออกมาใช้บังคับแก่ประชาชนจะเป็นหลักประกันได้ว่าบุคคลในชาติทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม^{๑๑}

๓. นิยามความหมายหลักประชาธิปไตย

นิยามความหมายของประชาธิปไตย มีผู้ที่ให้ความหมายไว้มากมายนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการนิยามความหมาย ดังนี้

อริสโตเติล (Aristotle) ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยคนส่วนมาก และโดยจำนวนคนที่เป็ผู้ปกครองนี้ย่อมสะท้อนถึงชนชั้นที่มีอำนาจปกครองด้วย เพราะทุกสังคมคนส่วนมากคือคนชั้นล่าง คนยากจน คนที่มีการศึกษาน้อย เพราะฉะนั้นประชาธิปไตยจึงเป็นระบบปกครองโดยคนส่วนใหญ่ที่เป็คนจน และคนที่มีการศึกษาน้อย^{๑๒}

แอนดรู เฮย์วูด (Andrew Heywood) ได้รวบรวมนิยามประชาธิปไตยไว้ ดังนี้^{๑๓}

- ๑) ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองโดยคนจนและคนที่ด้อยโอกาส
- ๒) ประชาธิปไตยคือรูปแบบการปกครองประเภทหนึ่งที่ประชาชนปกครองตนเองโดยตรงและต่อเนื่อง โดยไม่มีความจำเป็นต้องอาศัยนักการเมืองอาชีพ และพนักงานประจำ
- ๓) ประชาธิปไตยคือสังคมที่ตั้งอยู่บนหลักการของความเสมอภาคกันในโอกาส และควมมีคุณธรรมของปัจเจกชน มากกว่าหลักการในเรื่องชนชั้น และสิทธิพิเศษ
- ๔) ประชาธิปไตยคือระบบสวัสดิการและการจัดสรรที่มีจุดหมายเพื่อลดความเสมอเท่าเทียมกันทางสังคมให้แคบลง
- ๕) ประชาธิปไตยคือระบบการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนหลักการของการปกครองโดยเสียงข้างมาก
- ๖) ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองที่ให้หลักประกันในเรื่องสิทธิ และผลประโยชน์ของเสียงฝ่ายข้างน้อย โดยการยับยั้งอำนาจของฝ่ายเสียงข้างมาก

^๙ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน, ๗๗.

^{๑๐} <https://dictionary.orst.go.th/> วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑} กิรภัทร ตานธีระภากุล, หลักธรรมาภิบาลกับสังคมประชาธิปไตย (Rule of Law and Good Governance in Democratic Society), สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=๑๓๗๖๔> เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๒} Stefan Lorant, The Life of Abraham Lincoln, p. ๘๘, อ้างใน นิยม รัฐอมฤต, การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ, ๗.

^{๑๓} Andrew Heywood, op. cit., p. ๖๖ อ้างใน นิยม รัฐอมฤต, การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ, ๘.

๗) ประชาธิปไตยคือวิธีการบรรจุบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งสาธารณะด้วยวิธีการแข่งขันต่อสู้เพื่อคะแนนเสียงของประชาชน

๘) ประชาธิปไตยคือระบบการปกครองที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยไม่ต้องคำนึงว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในระบบการปกครองนั้นหรือไม่

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ ให้ความหมาย democracy หรือประชาธิปไตย ว่า รูปแบบการเมืองเกี่ยวกับการปกครองที่ดำเนินการ หากไม่โดยประชาชนโดยตรง (ประชาธิปไตยโดยตรง) ก็โดยผู้แทนของประชาชนที่ได้รับเลือกตั้ง (ประชาธิปไตยแบบตัวแทน)^{๑๔}

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมาย ประชาธิปไตย ว่าหมายถึงระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่^{๑๕}

ติน ปรัชญพฤกษ์ ให้ความหมาย democracy หรือประชาธิปไตย ว่า การปกครองการบริหารที่เน้นการเปลี่ยนผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และให้ประชาชนจำนวนมากเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจในการเลือกตั้งข้าราชการการเมืองจากคู่แข่งหลาย ๆ คน ตลอดจนการส่งเสริมเสรีภาพในการพูด การตีพิมพ์ และเผยแพร่^{๑๖}

จะเห็นได้ว่า มีผู้ให้นิยามความหมาย “ประชาธิปไตย” ไว้หลากหลายแตกต่างกันไป โดยสามารถสรุปนิยามความหมายว่า เป็นรูปแบบการปกครองรัฐโดยประชาชนโดยตรง หรือโดยผู้แทนของประชาชนที่ได้รับเลือกตั้ง ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ยึดหลักเสียงข้างมาก มีหลักประกันในเรื่องสิทธิ และผลประโยชน์ของเสียงฝ่ายข้างน้อย

๔.องค์ประกอบหลักประชาธิปไตย

องค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยมี ๕ ประการดังนี้^{๑๗}

๔.๑ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular sovereignty)

อธิปไตยของปวงชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่

๔.๑.๑ ระบอบประชาธิปไตยทางตรง (Direct democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่สามารถทำให้ทุกคนในสังคมสามารถแสดงออกถึงความต้องการของตนได้ อีกทั้งยังต้องจัดการให้มีการปกครองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคนในสังคมด้วยเช่นกัน

๔.๑.๒ ระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect democracy) ผ่านการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครอง ประกอบด้วย

๔.๑.๒.๑ การเลือกตั้ง (Election) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศและออกกฎหมายเพื่อให้เกิดการปกครองตามหลักนิติธรรม (The rule of law)

^{๑๔} เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย รัฐศาสตร์ (การเมือง การปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ), ๔๓๐.

^{๑๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔ จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.

^{๑๖} ติน ปรัชญพฤกษ์, การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา, ๓๐๕ อ้างใน ติน ปรัชญพฤกษ์, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, ๑๐๙.

^{๑๗} จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, รัฐศาสตร์, ๑๒๘ - ๑๔๒.

การเลือกตั้งจึงเป็นวิธีการที่ประชาชนใช้ในการควบคุมการทำหน้าที่ของรัฐสภาในฐานะคณะบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศ เพราะผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนผู้เลือกตั้งจะต้องเข้าไปทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยมีความรับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรง

๔.๑.๒.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอื่น (Political participation) ที่นอกเหนือไปจากการเลือกตั้ง อันเป็นการสะท้อนถึงความสนใจต่อการเมือง ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับระบอบประชาธิปไตย เพราะในระบอบประชาธิปไตยประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

๔.๒ หลักเสรีภาพ (Liberty)

มาจากแนวคิดที่เชื่อว่า บุคคลที่มีเสรีภาพจะสามารถพัฒนาตนเองได้มากกว่าบุคคลที่ถูกบังคับหรือตกอยู่ในสภาวะที่ถูกจำกัดเสรีภาพ (Restrictive conditions) แต่การมีเสรีภาพไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะสามารถกระทำการหรือไม่กระทำการใดได้อย่างเสรีไร้ขอบเขต เพราะเสรีภาพในความหมายของระบอบประชาธิปไตยคือการกระทำหรืองดเว้นการกระทำที่ได้รับความยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม เสรีภาพจึงต้องมีขอบเขตที่จำกัดอันเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยขอบเขตที่จำกัดดังกล่าวนั้นจะต้องมีลักษณะของข้อจำกัดของเสรีภาพทำให้เกิดเสรีภาพมากกว่าเสรีภาพที่ไม่มีข้อจำกัด เสรีภาพพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดไว้ดังนี้^{๑๘}

๔.๒.๑ เสรีภาพในการคิดและการแสดงออก (Freedom of thought and expression) ซึ่งเป็นเสรีภาพที่บุคคลกระทำได้ แต่ต้องมีการยอมรับฟังความคิดและการแสดงออกของบุคคลอื่น

๔.๒.๒ เสรีภาพในการเลือกตั้ง (Freedom of voting) เสรีภาพที่จะใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนได้อย่างเสรี

๔.๒.๓ เสรีภาพจากการถูกรัฐหรือบุคคลอื่นกระทำต่อตนโดยปราศจากสิทธิอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Freedom from arbitrary treatment by the state or other people)

๔.๒.๔ เสรีภาพในการนับถือศาสนา (Freedom of religion)

๔.๒.๕ เสรีภาพในการย้ายที่อยู่ (Freedom of movement)

๔.๒.๖ เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบโดยปราศจากอาวุธและเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม (Freedom of assembly and association)

๔.๒.๗ เสรีภาพในเรื่องส่วนตัวอื่น ๆ (Personal freedom) เป็นหลักประกันในการตัดสินใจของบุคคลในเรื่องส่วนตัวว่าจะกระทำได้อย่างเสรี

๔.๓ หลักเสมอภาค (Equality)

หลักเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยไม่หมายความว่าทุกคนต้องเกิดมาเท่าเทียมกันในทุกเรื่องทุกประเด็น แต่หมายถึงการมีความเสมอภาคในเรื่องพื้นฐานบางประการเพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ได้แก่

๔.๓.๑ ความเสมอภาคทางการเมือง (Political equality) ทุกคนมีสิทธิในทางการเมืองเท่าเทียมกัน ทั้งในส่วนผู้ลงคะแนนเสียงและส่วนของผู้ลงรับสมัครเลือกตั้ง

^{๑๘} Jacobsen and Lipman, Political Science. ๖๕ - ๖๗ อังนิน จักซ์ พันธุ์ชูเพชร, รัฐศาสตร์, ๑๓๕ - ๑๓๗.

๔.๓.๒ ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic equality) แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนในสังคมมีฐานะทางเศรษฐกิจเสมอเท่าเทียมกัน แต่คือการมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับที่อย่างน้อยต้องสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีความสามารถในการสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเอง

๔.๓.๓ ความเสมอภาคทางสังคม (Social equality) ทุกคนในสังคมไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร หรือมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปราศจากการแบ่งชั้น วรรณะ การดูหมิ่นเหยียดหยาม

๔.๓.๔ ความเสมอภาคทางกฎหมาย (Equality of the law) กฎหมายที่ตราขึ้นจะต้องมีผลบังคับใช้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคกัน

๔.๓.๕ ความเสมอภาคในโอกาส (Equality of opportunity) การให้โอกาสแก่ทุกคนในการใช้ความสามารถของตนไปในทางที่สุจริตได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยต้องอยู่ในกรอบแห่งการไม่ก่อความเดือดร้อน เสียหาย และละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๔.๔ หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The majority rule with respect to minority rights)

ในระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการตัดสินใจความขัดแย้งด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงและเลือกที่จะปฏิบัติตามมติเสียงข้างมาก โดยให้ความเคารพต่อสิทธิเสียงข้างน้อย เพราะการยอมปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมากโดยละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยจะทำให้การปกครองกลายเป็นเผด็จการเสียงข้างมาก จะมีลักษณะของการยอมรับตามเสียงข้างมาก แม้จะไม่เห็นพ้องกับมติของเสียงข้างมาก ในขณะที่กลุ่มของเสียงข้างมากจะต้องไม่กระทำการใดที่เป็นการลิดรอนหรือทำลายกลุ่มของผู้ที่มีแนวคิดต่างจากตน

๔.๕ หลักนิติธรรม (Rule of law)

คือการยึดถือกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการดำเนินกิจกรรม การยึดถือกฎหมายเป็นหลักนี้ถือว่าเป็นนโยบายและความต้องการของประชาชน เพราะกฎหมายที่ใช้บังคับได้ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้แทนของประชาชน จึงถือว่าเป็นกฎหมายที่มาจากประชาชน^{๑๙}

๕. โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๕.๑ ระบบรัฐสภา

รัฐสภาเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเพื่อใช้อำนาจแทนตน ทั้งนี้ รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารมาจากการเลือกของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา รัฐบาลจะอยู่ในอำนาจได้ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจของรัฐสภา ถ้ารัฐสภาไม่ไว้วางใจเมื่อใดรัฐบาลก็ขาดความชอบธรรมที่จะอยู่ในอำนาจต่อไป โดยระบบรัฐสภาจะมีประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบ

^{๑๙} จรุง สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, ๓๑ อังนิน จักษ์ พันธุ์เพชร, รัฐศาสตร์, ๑๔๒.

ระบบรัฐสภาประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้

๕.๑.๑ ความเป็นประชาธิปไตยภายใต้โครงสร้างระบบรัฐสภา การตัดสินใจทางการเมืองกระทำโดยผู้นำที่มาจากการเลือกตั้ง พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะประมุขของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองตามคำแนะนำของฝ่ายการเมือง และไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมือง

๕.๑.๒ อำนาจสูงสุดเป็นของรัฐสภา ตามกฎหมายรัฐสภาจะทำอะไรก็ได้ และไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ศาลที่จะประกาศว่าการกระทำของรัฐสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๕.๑.๓ การเชื่อมโยงระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหาร ผู้นำพรรคการเมืองฝ่ายเสียงข้างมากในสภาได้รับเชิญให้เป็นฝ่ายบริหาร ในขณะที่เดียวกันก็รักษาตำแหน่งในสภาของตนในสภาในฐานะสมาชิกรัฐสภาไว้ด้วย คือมีการแบ่งแยกอำนาจแบบเด็ดขาด ระหว่างอำนาจฝ่ายบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ

๕.๑.๔ อำนาจถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารมีอำนาจยุบสภาได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายรัฐสภา ซึ่งสามารถลงมติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารได้ ซึ่งจะทำให้ฝ่ายบริหารหมดความชอบธรรมที่จะอยู่ในอำนาจต่อไป

๕.๑.๕ สภาความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ แม้ว่าฝ่ายการเมืองจะมีความเชื่อมโยงกัน แต่ฝ่ายตุลาการเป็นอิสระและปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลทางการเมือง

๕.๑.๖ การคุ้มครองเสรีภาพส่วนบุคคล โดยปกติจะมีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นกฎหมายที่แก้ไขยาก และเป็นกฎหมายอื่นมีศักดิ์ต่ำกว่า จะขัดหรือแย้งไม่ได้ถ้าขัดหรือแย้งก็จะมีผลบังคับใช้

๕.๒ ระบบประธานาธิบดี

เป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับฝ่ายบริหาร รูปแบบโครงสร้างมุ่งให้ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็งเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ถูกขัดขวางโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

๕.๒.๑ การเข้าสู่ตำแหน่งของทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารกระทำผ่านทางกระบวนการเลือกตั้งของประชาชน

๕.๒.๒ การแบ่งแยกอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ มีการแบ่งแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

๕.๒.๓ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารโค่นล้มกันไม่ได้ในระบบรัฐสภาฝ่ายนิติบัญญัติสามารถลงมติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารได้ และฝ่ายบริหารสามารถยุบสภาได้

๕.๒.๔ ตำแหน่งฝ่ายบริหาร ในระบบรัฐสภามีการแบ่งแยกตำแหน่งฝ่ายบริหารออกเป็นตำแหน่งประมุขแห่งรัฐและตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล ตามระบบประธานาธิบดีตำแหน่งประมุขแห่งรัฐและตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลรวมอยู่ในบุคคลคนเดียวกันคือประธานาธิบดี

๕.๓ ระบบผสม

เป็นระบบที่มีโครงสร้างที่แตกต่างจากระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงลักษณะบางประการของโครงสร้างทั้งสองระบบเอาไว้ ระบบผสมมีลักษณะสำคัญดังนี้

๕.๓.๑ คงโครงสร้างของระบบรัฐสภา คือในการปกครองประเทศยังคงมีทั้งรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติ

๕.๓.๒ คงอำนาจหน้าที่บางประการของระบบประธานาธิบดี

๖. โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒ ได้กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศไทยว่าเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ ใน มาตรา ๓ วรรคแรก ได้กำหนดหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยืนยันว่าอำนาจอธิปไตยยังคงเป็นของประชาชน มีพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านทางองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญกำหนด ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล^{๒๐}

ตามรัฐธรรมนูญได้มีการกำหนดรูปแบบการปกครองของไทยให้เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งหมายถึง ระบอบประชาธิปไตยของไทยที่ประกอบด้วยกลไกหลัก ๓ ประการ ได้แก่ ประชาชน พระมหากษัตริย์ และองค์กรทางการเมือง โดยมีความยึดโยงระหว่างประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจอันนั้นผ่านองค์กรทางการเมือง^{๒๑}

นอกจากนี้ ตามมาตรา ๓ วรรคสอง มุ่งหมายให้สร้างความผูกพันในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งหลายในรัฐธรรมนูญต้องถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนเป็นสำคัญ^{๒๒}

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดรูปแบบการปกครองของรัฐ ภารกิจของประเทศไทยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้การปกครองเป็นไปในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ยึดหลักการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจของกันและกัน โดยการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ในรัฐต้องยึดความถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ตลอดจนนำหลักนิติธรรมมาใช้ เพื่อให้เกิดความผาสุกของประชาชนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติด้วย

๗. การบริหารในภาคเอกชน

การบริหารมีมีโนทัศน์สำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก ความเป็นศาสตร์ (science) หมายถึง ความรู้และการใช้ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ โดยวิธีการที่เชื่อถือได้ ซึ่งได้แก่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่ประกอบด้วย การนิยามปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผล ความรู้ดังกล่าว คือ หลักการและทฤษฎีที่มีการสร้างและพัฒนา

^{๒๐} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ความมุ่งหมายและคำประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, , ๓-๕.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน.

ตลอดมา ประการที่สอง ศิลป์ (art) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญหรือมีทักษะ เช่น การสร้างแรงจูงใจ การมีภาวะผู้นำ^{๒๓}

ทั้งนี้ ความหมายของการบริหารจะหมายความรวมถึงการจัดการเข้าไปด้วย โดยมักจะเรียก รวมกันว่าการบริหารจัดการโดยที่การจัดการที่ว่านี้ หมายถึง การจัดการองค์การซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการ จัดสร้างองค์การ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์^{๒๔} ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมาย “บริหาร” ว่า ดำเนินการ จัดการ เช่น บริหารธุรกิจ^{๒๕}

เมื่อเรื่องการบริหารเป็นเรื่องของการจัดการองค์การ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบ ความหมายของคำว่า “องค์การ” เสียก่อน ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ ความหมายไว้ว่า ศูนย์รวมกลุ่มบุคคลหรือกิจการที่ประกอบกันขึ้นเป็นหน่วยงานเดียวกัน เพื่อดำเนิน กิจการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในตราสารจัดตั้งซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น องค์การของรัฐบาล หน่วยงานเอกชน เช่น บริษัทจำกัด สมาคม หรือหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ^{๒๖}

การบริหารภาคเอกชน จึงเป็นการเป็นการจัดการองค์การหรือองค์กรเอกชน ในเรื่อง การจัดการโครงสร้าง และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่ง การบริหารภาคเอกชนจะต้องมีการใช้ศาสตร์และ ศิลป์ควบคู่กันไป กล่าวคือ ศาสตร์ เป็นการสร้างความรู้และการนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการ องค์กร ส่วนศิลป์เป็นเรื่องของการนำทักษะ ตลอดจนประสบการณ์ มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร

๘. หลักประชาธิปไตยกับการบริหารในภาคเอกชน

การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารภาคเอกชน คือ การนำหลักการของประชาธิปไตย มาประยุกต์ใช้กับองค์กรเอกชน ไม่ว่าจะเป็น บริษัท ห้าง ร้านค้า ต่าง ๆ เป็นต้น โดยอาจอุปมาอุปมัยให้ ในทางเอกชนเปรียบเสมือนผู้ถือหุ้นในบริษัทคือประชาชน และบริษัทเป็นเหมือนดั่งรัฐ ดังนั้น จะทำให้ เห็นภาพการนำหลักประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ในองค์กรเอกชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์ประกอบ ของหลักประชาธิปไตยที่จะนำมาประยุกต์ใช้มี ๕ ประการ ดังต่อไปนี้

- ๑) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
- ๒) หลักเสรีภาพ
- ๓) หลักความเสมอภาค
- ๔) หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย
- ๕) หลักนิติธรรม

^{๒๓} http://www.eledu.ssru.ac.th/kunchira_on/pluginfile.php/๑๘๙/course/summary/บทที่%๒๐๒%๒๐ทฤษฎีและหลักการ บริหารจัดการ.pdf วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๕} <https://dictionary.orst.go.th/> วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน.

หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ทุกคนในองค์กรเปรียบเสมือนประชาชนที่มีอำนาจอธิปไตย ซึ่งการจะใช้อำนาจอธิปไตยของคนในองค์กรหากต่างคนต่างใช้อาจเกิดความวุ่นวายได้ องค์กรจึงต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์การปฏิบัติในองค์กรที่ทุกคนต้องยึดถือร่วมกัน ดังเช่นรัฐที่มีกฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ปฏิบัติของสังคม ตลอดจนมีรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดที่เป็นกรอบวางรากฐานและรูปแบบการปกครองรัฐ องค์กรเช่นเดียวกันควรมีกฎเกณฑ์กติกา ที่มีทั้งรัฐธรรมนูญขององค์กรและกฎหมายขององค์กร เพื่อกำหนดรูปแบบขององค์กรว่าจะมีการปกครองหรือรูปแบบการบริหารจัดการอย่างไร โดยมีกฎหมายลำดับรองหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อรองรับรัฐธรรมนูญขององค์กรให้มีรูปแบบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การที่บุคคลใดในองค์กรจะมีหน้าที่ และอำนาจอย่างไรนั้น ก็เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ว่ามาข้างต้น

หลักเสรีภาพ ควรให้ทุกคนในองค์กรมีเสรีภาพในทางความคิดเพราะจะส่งผลให้บุคลากรขององค์กรสามารถพัฒนาตนเอง จนนำมาสู่การพัฒนาให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น องค์กรใดอยู่ในสถานะที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะมีการพัฒนาของบุคลากรได้น้อยส่งผลให้องค์กรนั้น ๆ กลายเป็นองค์กรที่หย่อนประสิทธิภาพ หรือไม่สามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เสรีภาพในองค์กรที่ว่านั้นจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดและยึดถือปฏิบัติร่วมกันในองค์กร

แต่อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องหาจุดสมดุลของเสรีภาพในองค์กรว่าควรอยู่ในระดับใด เพราะสภาพบริบทของแต่ละองค์กรนั้นต่างกัน ต้องพิจารณารูปแบบและวัตถุประสงค์ รวมถึงพันธกิจขององค์กรว่า มีอย่างไร อาจเปรียบเสมือนการพิจารณาถึงรัฐธรรมนูญขององค์กรที่ได้กำหนดสิ่งต่าง ๆ ภายในองค์กรไว้ เสรีภาพจะเป็นเช่นไร หรือมากน้อยเพียงไหน ย่อมต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญขององค์กรด้วย

หลักเสมอภาค ในระบอบประชาธิปไตยไม่หมายความว่าทุกคนต้องเท่าเทียมกันในทุกเรื่อง แต่เป็นกรณีการมีความเสมอภาคในบางประการเพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เฉกเช่นเดียวกันในองค์กรภาคเอกชน ความเสมอภาคในบางประการเช่น โอกาสในความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ความเสมอภาคทางเพศ เป็นต้น มิควรให้มีเหตุการณ์ที่แสดงถึงการเอารัดเอาเปรียบ การแบ่งพวกพ้องในองค์กร ซึ่งอาจนำมาซึ่งความบั่นทอนสถานภาพขององค์กรในระยะยาวได้

หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย ตัดสินความขัดแย้งด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงและเลือกที่จะปฏิบัติตามมติเสียงข้างมาก โดยให้ความเคารพต่อสิทธิเสียงข้างน้อยเป็นหลักการหนึ่งที่สำคัญของประชาธิปไตย ในการบริหารจัดการองค์กรมักหลายกรณีที่ต้องมีการตัดสินใจ ดำเนินการกิจการบางอย่าง ซึ่งอาจมีข้อขัดแย้งระหว่างผู้ที่เห็นต่างกันได้ ถ้าเกิดเหตุการณ์ต่างฝ่ายที่เห็นต่างนั้นไม่ยอมรับความเห็นอีกฝ่ายจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กรได้ แต่ถ้าองค์กรใดมีการบริหารองค์กรโดยใช้หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อยมาประยุกต์ใช้นั้น จะทำให้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวบรรเทาลงได้ เมื่อบริษัทประชุมผู้บริหารเสียงส่วนใหญ่เห็นควรเช่นไร ฝ่ายเสียงข้างนอกต้องยอมรับมติและดำเนินการตาม แต่เสียงส่วนใหญ่ต้องไม่ละเลยความคิดเห็นหรือข้อเหตุผลของเสียงส่วนน้อยควรนำมาประกอบการพิจารณาด้วย จึงจะเป็นวิธีการลดข้อขัดแย้งในองค์กรลงได้

หลักนิติธรรม เป็นกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดว่าบุคคลทุกคนในรัฐประชาธิปไตยต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ เมื่อหลักนิติธรรมมีผลบังคับใช้เป็นหลักประกันได้ว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และด้วยความโปร่งใสยุติธรรม เช่นเดียวกันกับองค์กรภาคเอกชน การนำหลักนิติธรรมมาเป็นแกนในการปฏิบัติจะส่งผลดีต่อองค์กรนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน เมื่อองค์กรดำเนินไปอยู่บนหลักนิติธรรมย่อมส่งผลให้ทุกคนในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถขับเคลื่อนองค์กรที่มีสมรรถนะสูงได้

จากองค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยทั้ง ๕ ประการข้างต้น จะเห็นได้ว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการองค์กรได้เป็นอย่างดี องค์กรประกอบดังกล่าวควรต้องมีพร้อมทุกประการในองค์กร ดังเช่น กรณีการบริหารจัดการบริษัท โครงสร้างองค์กรจะประกอบไปด้วย คณะกรรมการบริหารที่เปรียบเสมือนฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาที่มีอำนาจออกกฎเกณฑ์และกำหนดเป้าหมายของบริษัท คณะผู้บริหารเสมือนฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่คอยบริหาร กำหนดแผนนโยบายให้สอดคล้องตามเป้าหมายและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และฝ่ายบุคคลเสมือนตุลาการหรือศาลที่คอยตัดสินว่าบุคลากรคนใดขององค์กรที่กระทำโดยไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ขององค์กร

การนำหลักประชาธิปไตยที่จะนำมาประยุกต์ใช้มี ๕ ประการมาปรับใช้ในการบริหารจัดการบุคลากรหรือพนักงานขององค์กร เป็นการแสดงออกถึงหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักเสรีภาพ

หลักความเสมอภาค หลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย หลักนิติธรรม เห็นได้ชัดเจนกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานในองค์กรนั้น ๆ ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยคนงาน เป็นอิสระจากอำนาจของรัฐบาล นายจ้าง และมีการบริหารตามระบอบประชาธิปไตยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดและควบคุมนโยบายต่างๆ เพื่อคุ้มครอง แสวงหาผลประโยชน์ของลูกจ้างทุกคนที่เป็นสมาชิกในเรื่องเงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการ ความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการทำงาน รวมไปถึงหลักประกันความมั่นคงตลอดทั้งชีวิตและอนาคตของครอบครัว ให้สมาชิกมีสิทธิและส่วนร่วมในการบริหารกิจการร่วมกับนายจ้างในการปรับปรุงวิธีทำงานให้ดีขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนงาน รวมไปถึงคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านที่อยู่อาศัยในสังคมอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างและสหภาพแรงงาน โดยยึดหลักของความเป็นอิสระ และความเสมอภาคอย่างแท้จริง

การเปรียบเทียบองค์กรเอกชนตั้งรัฐ โดยให้มีการแบ่งฝ่ายเป็นสามฝ่ายซึ่งมีอำนาจหน้าที่ชัดเจนและยังสามารถถ่วงดุลตรวจสอบกันเองได้ ย่อมส่งผลดีต่อองค์กร อาทิ สหภาพแรงงาน ประชาธิปไตยเป็นการให้ความสำคัญที่ตัวบุคคลในองค์กร การมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร ไม่ว่าจะในการกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกันขององค์กร การกำหนดเป้าหมายพันธกิจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ขององค์กร นอกจากนั้น อาจมองพนักงานลูกจ้างขององค์กร เสมือนเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ฝ่ายบริหาร

จะเห็นได้ว่า การที่ผู้ถือหุ้นเสมือนประชากรของรัฐได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารให้ใช้อำนาจต่าง ๆ แทนตน ไม่ว่าจะการตัดสินใจเรื่องกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กร ก็ทำเฉกเช่นเดียวกับที่รัฐสภาได้ตรากฎหมายมาบังคับใช้ในสังคม กฎเกณฑ์เช่นว่านั้นก็ต้อคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเช่นเดียวกับหลักการตรากฎหมายเช่นกัน ซึ่งหลักเสรีภาพควรจะถูกแทรกซึมในกฎเกณฑ์ขององค์กร

เมื่อมีกฎเกณฑ์ จะเป็นหน้าที่ฝ่ายบริหารที่ผู้บริหารต่าง ๆ ขององค์กรต้องดำเนินกิจการต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์กำหนด กิจการงานใดที่ต้องตัดสินใจต้องมีการประชุมและควรใช้วิธีตัดสินใจโดยอาศัยหลักปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย เพื่อให้การตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรสำเร็จไปด้วยดี

นอกจากนั้น หากมีผู้ใดในองค์กรละเมิดกฎเกณฑ์ข้อบังคับขององค์กรซึ่งเป็นเจตจำนงร่วมกันของผู้ถือหุ้น ก็สมควรได้รับการลงโทษตามที่ได้กำหนดไว้ ผ่านฝ่ายบุคคลหรือกรรมการตรวจสอบขององค์กรเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงหากพบข้อเท็จจริงว่ากระทำการที่ละเมิดต่อกฎเกณฑ์จริงก็ต้องสั่งลงโทษตามที่กฎเกณฑ์ขององค์กรกำหนดไว้

ด้วยองค์กรเอกชนจึงมีความเหมือนรัฐอยู่หลายประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว และประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ใช้หลักเหตุผลในการปกครองประเทศ ดังนั้น หากองค์กรใดนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตน จะเป็นองค์กรที่มีการนำหลักเหตุผลมาใช้บริหารจัดการ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงอาจนับได้ว่าหลักประชาธิปไตยเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กรอย่างหนึ่งได้เลย ซึ่งนวัตกรรมเช่นว่านั้น ย่อมเป็นการพัฒนาให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และศักยภาพในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้อย่างดี

สรุป

หลักประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ที่หลายประเทศใช้เป็นรูปแบบการปกครองของตนรวมถึงประเทศไทยที่ได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญว่าไทยมีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา

ทั้งนี้ หลักประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน การมีส่วนร่วม ความเสมอภาคทางสังคม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ ยังมีจุดยืนที่ชัดเจนในเรื่องการปกครองโดยเสียงข้างมาก และคุ้มครองเสียงข้างน้อยผ่านการรับฟังเหตุผล เพราะประสงค์ที่จะใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมือง

การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารองค์กรภาคเอกชน จึงเป็นการบริหารองค์กรที่ให้ความสำคัญของเสรีภาพของบุคคลในองค์กร ความเสมอภาคในการทำงาน ความเอื้ออาทรกันและกัน และความเท่าเทียมกันภายในองค์กร ซึ่งการที่จะสร้างองค์กรประชาธิปไตยขึ้นมาได้นั้น ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น ตลอดจนลูกจ้าง พนักงาน ล้วนต้องเห็นความสำคัญและเชื่อในหลักประชาธิปไตย องค์กรเอกชนนั้น ๆ จะเป็นองค์กรที่ใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน*, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๖๑) น. ๗๖ -๗๗.
- จักษ์ พันธ์ชูเพชร, *รัฐศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: สุขภาพองค์รวม ๒๕๕๕),
- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย รัฐศาสตร์ (การเมือง การปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ)*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว ๒๕๕๙) น. ๔๓๐.
- นิยม รัฐอมฤต, *การปกครองระบอบประชาธิปไตยในนานาประเทศ*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๓), ๖.
- ติน ปรัชญพฤกษ์, *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๖), ๑๐๙.
- ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ http://www.eledu.ssru.ac.th/kunchira_on/pluginfile.php/๑๘๙/course/summary/บทที่%๒๐%๒๐%๒๐ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ.pdf วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔.
- ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔* สืบค้นเมื่อ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๔ จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *ความมุ่งหมายและคำประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐*, (กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๖๒), ๓ - ๕.